

ברכה בשתי ידים

מנהג ישראל תורה

ברכה בשתי ידיים

בספר **פחד יצחק**, חלק א, אות ב, דף נד ע"ג:

ברכה. ראיתי מדקדקים, שלא לברך לתלמידיהם בשתי ידיים. ואומרים, דכן עושים, כדי שלא לקשר חסד בדין. אמנם אני נהגתי לברך הנשוי אשה, בשתי ידיים, בעדו ובעד אשתו, ולפנויים, ביד אחת. אמנם לבחורים לומדי תורה, בשתי ידיים גם כן, כי התורה סיוע במקום אשה. כך מצאתי.

והנני רואה מנהג טוב, לברך החכמים את הקהל, ואבות לבנים, עם שתי ידיים. איבעית אימא קרא, **וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם** [ויקרא ט כב]. ואי בעית אימא סברא, כדי שימינא ישתכלל בשמאלא, כמו שכתבו המקובלים, ובפרט בעל **ראשית חכמה**, בשער היראה, פרק ד, דף כב וכג.

ויש סמך ממה שכתב הזוהר, בפרשת וארא [דף כו ע"ב], על פסוק **וידעת היום והשבות אל לבבך** [דברים ד לט]. ז"ל [זה לשונו]. תו א"ר אלעזר. חייבין עבדין פגימותא לעילא. מאי פגימותא. דשמאלא לא אתכליל בימינא, דיצר הרע לא אתכליל ביצר הטוב.

ובעל **ראשית חכמה**, פרק הנ"ל, דף כג, ז"ל [זה לשונו]. הפגם המגיע למעלה, דלא אתכליל ימינא בשמאלא, שלא יהיה הימין נכלל בשמאל, להכניע הדין.

הרי מבואר, דטוב ויפה לברך בשתי ידיים, להכניע הדין. וכן מנהגנו, על דרך הסוד, כשאנו מתפללין שמונה עשרה, לכוף הימין עם [צ"ל: על] השמאל.

עד כאן לשון **פחד יצחק**.

שבתי וראיתי לר' צבי מאשקאוויטש, שהאריך בענין זה, באוצרות ירושלים, חלק טז (**תשי**) עמ' רנג – רנו.

בראש עמ' רנה הביא משו"ת יעב"ץ, ח"ב, סימן קכה, שלא מצא בח"ה [בחמדת (ה) ימים] "דבר תימה, זולת ענין ס"ע, וגם ענין הברכה לבנים [...] ביד אחת". ואחרי ס"ע הציג רצ"מ סימן שאלה, כי לא ידע לפענחו [ספירת עומר!]. עי' **נפש כל חי**, לר' חיים פאלאג'י, ערך **ברכה**, סימן לא, דף ח.

בהמשך העמוד הביא רצ"מ מה שהראה לו ר' ישראל וועלץ בלקט יושר, אורח חיים, עמ' 57:

ושותה הבדלה, ונתן הכוס לאשתו [...] ואח"כ נוטל הכוס ביד שמאל, ובאו כל בניו וכלותיו ונינו, ונתן להם לשתות מידו, ומברך אותם, בשעת שתייה, ביד ימינו [...] ואחר כך הסיר המטרונו מעל ראשו, ומברך את עצמו בשתי ידיו: ברכה והצלחה יניח על ראשי [...] ואחר כך באו בניו, והסירו המטרונו, ומברך אותם בשתי ידיו על ראשם. ואחר כך באו כלותיו, והסירו הקובעין, שקו' [רין] בל"א [בלשון אשכנז] הוטליא, ומברך אותם.

עיי' גם **אוצרות ירושלים**, חלק יז (תשי"ז) עמ' רסו – רסז "בנידון מה שנוהגין רבנן לברך את הכלה תחת החופה, בנשיאת כפים בב' ידים, אם אין בזה משום זר העולה לדוכן".

וכתב ר' ברוך הלוי עפשטיין, בתורה תמימה לבמדבר ו כג:

ויש להעיר. על מה סמכו העולם, לברך איש את אחיו בנשיאות כפים על ראש המתברך, כמו שנוהגין בברכות חתנים וכדומה, אחרי כי כמבואר הוי סדר ברכה זו מיוחדת רק לכהנים, ולזרים יש בזה איסור עשה [...]

ואני שמעתי מאיש אמונים, שהגר"א מווילנא ברך את הג"מ רי"ח לנדא, מו"ץ דוילנא*, בשעת חופתו, והניח ידו אחת על ראש הגרי"ח, בשעת הברכה. ושאלוהו על ככה. והשיב, כי לא מצינו ברכה בשתי ידים, רק לכהנים במקדש. וזולת זה לא ראיתי ולא שמעתי מי שיעיר בזה. והיא הערה נפלאה [...]

וגם נראה לי, דאפילו לכהן לא הורשה לברך ברכה פרטית בנשיאת כפים, שלא בזמן ומקום הנקבע לזה. וראיה נראה לי, ממה שאמרו במגילה כ"ז ב', שאלו לרבי אלעזר בן שמוע: במה הארכת ימים. אמר להם: מעולם לא נשאתי כפי בלא ברכה. ואם כפשוטו, קשה, מאי רבותיה. אלא הכונה, שלא נשא כפיו לברכה בעלמא, שלא בשעת מצוה וחיוב ברכה. ודו"ק.

עד כאן לשון תורה תמימה.

והנה ראה זה מצאתי מקור קדום ומקובל לברכה המשולשת ובשתי ידים:

רבנו טודרוס הלוי אבולעפיא מטוליטולה מעיד על דודו הרמ"ה, שברכו בשתי ידי:

* ראה: הגאון החסיד מווילנא, מאת בצלאל לנדוי, מהדורה שניה, ירושלים תשכח, עמ' רנה ועמ' רסה (הע' 15 – 16).

ושמעתי אומרים על מורי דודי רבינו מאיר הלוי ז"ל [— —] שזכה לתורה התמימה / ולחכמה פנימית נעלמה. ואוי לו לדור, שניטל כבודו מביניהם. ואוי לי, שזכיתי ללמוד לפניו תורה, כי אם פרק הכונס צאן לדיר להתעשר בלבד, ואני כבן עשר שנים. וברוך המקום, שזכני לראות הדרת פניו לעת זקנתו, וסמך שתי ידיו עלי, וברכני ברכה המשולשת. היא שעמדה לי גם עד זקנה ושיבה (**אוצר הכבוד**, לראש השנה, דף כא, ווארשא **תרלט**, דף 32 ע"ב).

בהוצאת סאטמאר **תרפו**, דף מו ע"א:

על שם מורי ר' מאיר [...] ואוי לי, שלא זכיתי ללמוד תורה לפניו, כי אם בפרק [...] כבן עשר. וברוך המקום, אשר זיכני לראות את הדרת [...] וסמך את שתי [...] והיא שעמדה לי בבחרותי, וגם עד זקנה ושיבה, ת"ל.

עי' גם **מנורת המאור** לר' ישראל אלנקוה, חלק רביעי, עמ' 121–122; **פירוש רבינו אפרים**, נשא, ירושלם **תשנ**, עמ' סו (מכתיבה אשכנזית [הוא, כנראה, **פירוש הרוקח**]); "**פירוש הרוקח**", פינחס, בני ברק **תשמא**, עמ' קכ.